

Vg
5370

ctx. 191. 23

ORATIO
DE
HEROICA LUTHERI
VIRTUTE
IN
OPERE
REFORMATIONIS
DEMONSTRATA,

Benevolo Amplissima Facult. Theologicae

INDULTU

DIE,

Quo ipsius memoriam Ecclesia recolebat,

In

Solennissima Eruditorum Panegyri habita

a

JOHANNE CASPARO *Rhein/*

B. A. & Phil. Baccal. ac Theol. Cult.

LIPSIÆ, Literis FLEISCHERIANIS, Anno 1699.

Illustrissimo & Excellentissimo Domino,
DOMINO
FRIDERICO de VOSS,
Lib. Baroni &c.

Serenissima ac Celsissima Principis ac Dominae,
DOMINAE
WILHELMINÆ ERNESTINÆ,
D. G. Daniæ, Norvveg. Vandal. & Gothorum &c. &c. &c.
Principis Hæreditariæ, Comit. Palatin. ad Rhenum
& Electricis Viduæ &c. &c. &c.

Confiliario Intimo & Supremo
Aulæ Præfecto,
Domino suo Gratiofo,

SALUTEM ET FELICITATEM PERPETUAM!

DOMINE ILLUSTRIS-SIME, EXCELLEN-
TISSIME QVE,

Um non ita pridem eloquentiæ meæ vires periclitandi *AMPLISSIMUS THEOLOGORUM ORDO* facultatem benevole concederet, hoc equidem nihil mihi accidere potuisset gratius, nihil jucundius. In sinu maxime gaudebam, quod omnibus jam diu votis expetita mihi, quæ multo ab-hinc tempore mecum volutavi animo, ad liquidum tandem perducendi occasio nasceretur. Quia etenim hæctenus voti mei summa in eo unice propemodum constitit, ut aliquod *TIBI, DOMINE ILLUSTRIS-SIME,* grati animi documentum, quavis data occasione, conspiciendum præberem, ea sese mihi offerente, non potui non insolito efferri gaudio. Causam hujus rei non est cur admireris. Maximus ille favor, quo integram nostram familiam pariter ac meam in primis tenuitatem perpetuo complexus es, nec minus ingentia, quibus sæpissime perquam me nihil nunquam tale meritum *TIBI* obstrinxisti, beneficia, eam in animo meo cupiditatem effecerunt. Beneficia, inquam, a *TUA ILLUSTRIS-SIMA EXCELLENTIA* in tenuitatem meam largissime, ceu illud demonstrare in proclivi esset, nisi alienæ quoque laudes parum æquis auribus accipi solerent, collata, quoddam grati animi specimen edendi, cupidinem mihi iniecerunt. Qua ex re factum est, ut occasionem mihi adfulgentem, avidissime fuerim amplexus. Et quoniam succurreret, inter alia hoc etiam in Oratore requiri, ut dicendi materiam ei, cui *SACRA* esse deberet, maxime congruentem seligat; ab initio statim simulac Oratoris persona mihi imponebatur, uno ad *TE, DOMINE ILLUSTRIS-SIME,* altero ad argumentum, in quo optime mea versari possit *Oratio,* oculo respiciebam. In qua cogitatione cum paulisper defixus essem, animum subibat recordatio, non perperam me facturum, si quando ad *Orationem HEROI* consecrandam, *HEROICAM*

CAM quoque materiam seligerem, quo & inter eum, de quo verba facturus essem, & cui illam inscribere meditarer, svavis-
sima necessitudo intercedat. Quam ob causam è vestigio de
materia, quam titulus præfert, agere mihi proponebam. Quam
mihi proposui, pro ingenii modulo elaboravi, elaboratam reci-
tavi, recitatam publicis exscribi typis curavi, atque TUUM, DO-
MINE ILLUSTRISIME, GENEROSUM præfigere
nomen, sustinui. Super est ut à me eâ, quâ par est, animi obser-
vantia ac humilitate TIBI offeratur, a TE autem vultu sereno
accipiatur. Ingenue quidem fateor, Orationem, quam tibi ex-
hibere audeo, utpote omni prorsus verborum pariter ac rerum
ornatu destitutam (quid enim expolitum ac limatum à tenuita-
te mea expectari posset?) vix dignam esse, quam adspectu digne-
ris, nedum ex occupationibus TUIS ad eandem perlegendam
aliquid temporis sumas; sed Benevolentia, qua perpetuo me
prosecutus es, maxima, animum mihi addit, & TE hoc quicquid
est muneris, non penitus adspernaturum, pollicetur. Accipe i-
gitur VIR ILLUSTRISIME, hoc qualecunque animi gra-
ti pignus, ac porro fave. Ego omnem meam cogitationem, in-
dustriamque nunquam non in eo figam atque locabo, ut me di-
gnum præstem, quem TUO FAVORE ac PATROCINIO
semper foveas. Pari quoque pacto DEUM assiduis defatigabo
precibus, ut TE in seros annos salvum ac incolumem præstet, o-
mnique prosperitatis genere clementer beare velit. Vale.

ILLUSTRISIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ

Lipsiæ die 11. Decembr.
Anno 1699.

Devotissimus Cliens

JOHANN CASPAR Rhein.

RECTOR MAGNIFICE,
Comites Illustrissimi, Viri Summe
Reverendi, Amplissimi; Excellentissimi, Consultis-
simi, Experientissimi, Clarissimi: Tuque reliqua
Civium Academicorum Nobilissima at-
que lectissima Concio.

* * *

On recens introducta, sed à pluribus
retrò decursis seculis non unius dun-
taxat vel alterius, sed integrarum
quoque nationum consuetudo vige-
it, quâ dies illos, quibus aliquid vel
faustum & fortunatum, vel infortu-
natum ac diro alicujus rei eventu
infame ipsis accidit, sedulo per-
quam & ingenti cum cura observarunt. Quod si enim
vel antiquissimorum temporum vestigia relegimus, & in
Scripta, in quibus eorum historia continetur, evolvenda
aliquid studii & operæ insumimus, plurimorum equidem
populorū pariter, ac unius vel alterius exempla extant, qui
peculiares quosdam dies, quibus vel ex maximis emerse-
runt periculis, vel felicissima commiserunt prælia atque
pulcherrimam ab hostibus victoriam reportarunt, vel ali-
ud quippiam (quis enim omnia, quæ homines magni
vulgo æstimant, sigillatim percensere institueret?) iis con-
tigit,

A

tigit,

tigit, tam ipsi diligenter observarunt, quam etiam posteris observandos commiserunt. Largissima, inquam, exemplorum ejusmodi copia suppetit, paulo longius repetenda non sunt. Quis tam exigua historiae veteris notitia est instructus, ut ipsum, Cretenses dies lätos & fortunatos albis designare lapillis, lugubres autem nigris adnotare calculis consuevisse, prætereat? Quem fugit, quod Parthi diem, quo Arfaces Seleucum pugna vicit memorabili, in fastos retulerint & tanquam initium libertatis faustum atque felicem habuerint? Quem latet, quod Syracusani diem quartum supra vigesimum mensis Maji, quo Athenienses cum toto exercitu ad Asinaram flumen clade notatu dignissima adfecerant, præcipuè felicem observarint juxta ac coluerint. Atque ut ad exempla hominum singulorum deveniamus, pari ratione multi in recenti usque memoria multos habuere dies, quibus ex ipsorum sententia aliquid successit. Quod enim Xerxes diem illum, quo Sacas ad interneccionem dedit, pro fortunato non tantum habuerit, sed quò illius non adeo facillè oblitteraretur ac intercideret memoria, peculiarem ei, propter victoriam ab hostibus obtentam, indiderit appellationem, Sacam eum nuncupans, neminem Vestrum, *Auditores Honoratissimi*, ignorare, nullum est dubium. Pari quoque pacto de Philippo Macedone, ipsum sextum Thargelionis diem, quem nonnulli pro mense habent undecimo, in felicissimis semper vel primo loco posuisse, notius est, quam quod notissimum. Namque literis proditum est, quod illo die triplici fuerit delibutus gaudio, siquidem non solum, quod quadrigæ Olympias vicissent, verum etiam Parmenio dux, hostes occidione occidisset, nec minus Alexander Filius in svavissimæ hujus lucis prodiisset auras, ad ipsius aures fama pervenisset. Sed quæ, *Audit. Honorat.* nos urget necessitas,

tas,

tas, ut exempla vetera conquiramus & in unum veluti acervum congeramus? Partim enim hunc apud veteres obtinuisse morem, inter omnes satis superque constat, partim adhuc dum eum vigere, quotidiana comprobatur experientia. Quotus quisque enim est, qui facile ejus diei memoriam ex animo effluere patitur, quo DEUS ingentis ipsum beneficii compotem atque participem reddidit? Ecquis potius non est, qui assidue de eo non sine ingenti lætitia cogitet? Nec immeritò. Fas enim est & æquum, ut homines illos dies, quibus Divinum Numen singulare illis exhibuit beneficium, studiosè adnotent, & suo quisque animo repetat. Etsi enim singulæ lucæ præpotentis omnium rerum gubernatoris beneficia adnumerent largiter, nec ullum momentum intercedat, quo benignissimam ejus curam haud persentiscant homines; nihilo tamen secius uno magis, quam altero die benignitatis suæ thesauros recludit, & plura in ipsos bona redundare patitur. Quod si igitur quispiam oblivioni mandare & dissimulare sustineret, quæ in ipsum Numinis bonitas contulit, non video, quomodo infelicis imprudentiæ crimen à se possit amoliri, aut insuper haberet, qua ratione a manifesta impietatis nota absolvi queat, parum dispicio. Quæ cum ita sint, luculenter satis, quæ hodierno die officii nostri postulet ratio, perspicitur. illuxit enim hodie, & adspirante Divini Numinis gratia felicissimè illuxit ille dies, quem in primis lætum nobis & fortunatum habere convenit. In orbem rediit, qui supra memoratos longè antecellit. Dies apparuit non atro, sed candido signandus lapillo, dies, quem nos, qui Christo nomen dedimus, meliori jure, quam Parthi, cum Arsaces à Seleuco fuso fugatoque superior discessisset, initium libertatis nuncupamus. Lutherum enim, Magni instar Herois, cum validissimis omnino hostibus,

A .

Pon.

Pontificiis puta, falso & superstitioso cultui addictis congressum & acerrimè quidem, sed felicissimè tamen armis conflixisse, ac ipsos prostravisse & in veram nos adseruisse libertatem, in memoriam ac animum revocamus. Dies, qui hodie exortu, est, quos Syracusani, Xerxes & Philippus Macedo tanquam felicissimos adnotarunt, diebus, longo admodum intervallo præferendus est. Non triplici nos gaudio perfundit, sed multiplici ac innumerabili. Num ergo hujus diei memoriam non recolamus? Num mente ac memoria, quæ DEUS per MARTINUM LUTHERUM nobis præstitit beneficia, eadem non repetamus? Absit. Alia mens piis nostris majoribus fuit, alius animus. Illi sicut alia, ita hoc etiam sapienter instituerunt, ut ubique, Christianæ ditionis quousque patent termini, in ædibus sacris non tantum concionando, precando & cantando; sed in Academiis quoque Oratione quadam de argumento selectissimo in Lutherum directo, quotannis hic dies celebraretur. Quam dicendi provinciam cum mihi Amplissimus Facultatis Theologiæ DECANUS delatam voluerit, in nullo commodius argumento Orationem meam versari posse existimavi, quam si de HEROICA LUTHERI VIRTUTE IN OPERE REFORMATIONIS demonstrata brevissime dissererem. Optarem autem, ut ea mihi suppeteret ingenii vis, ea dicendi copia, quæ materiæ huic pulcherrimæ, de qua verba facere institui, responderet; sed Vos, *Audit. Honor.* pro singulari vestra benevolentia tenuitatem meam sublevaturos, spero. Hinc paucis me expedio, inquires: favete, quæso, animis, favete lingvis, favete auribus.

Quemadmodum, Auditores omnium Ordinum Honoratissimi, plurimumq; æstimandi, Pictores vel Statuarii consummatissimæ pulchritudinis posituri speciem, ex pluribus

ribus eam membris componunt, & quicquid notabile arte ac elegantia aut observarint uspiam, aut ipsi conceperint animo, in simulachrum sive imaginem suam libenter conferunt; ita etiam nobis Lutherum descripturis incumbit, ut colores pulcherrimos maximeque idoneos, conquiramus, & characteres Heroem cognoscendum præbentes, studiose congeramus, quo ipsum vivum quasi sistamus & consummemus, quem exhibere intendimus. Quod si igitur penitioris mentis oculo ea, quæ in omnibus splendidissimo Herois titulo insigniendis adesse debent, lustramus, atque ad exactioris iudicii obrussam examinamus, facili equidem negotio, quod si quispiam alius, noster certe Lutherus, magnificentissimum Herois titulum promereatur, adparet. Nihil enim quicquam reperire licet eorum, quæ ad implendam perfectissimi Herois mensuram pertinent, quod non commodissime perquam ad LUTHERUM nostrum accommodari possit. Ante prima autem signa hocce documentum ab iis, qui ex instituto de Virtute Heroica agunt, collocari constat, quod non forte casuve & iuxta communem naturæ ordinem, sed singulari potius æterni Numinis providentia vel gignantur atque in lucem edantur, vel peculiari quodam divini spiritus impetu percussi ad magnum quidpiam suscipiendum, excitentur. Nec præter rem faciunt, dum non fortunæ casusque negotium geri, si quando homines animo Heroico præditos nasci contingit; sed providentiæ divinæ eximium esse beneficium, sibi persuasum habent. Origō ipsorum omnino, ut omnium mortalium non nisi ad Deum auctorem referenda est. Ab eo, tanquam ex sole demissus radius cœlestis animi Heroici vis dimanat; hic est, qui homines quosdam magnæ virtutis maximarumque rerum capaces reddit. Humani enim generis commoda benigne promota cupiens,

nonnullis ejusmodi vim animique vigorem à primo statim ortu, quin in utero materno adhuc latentibus inserit atque in terras dispensat, quo maximas illi utilitates ac emolumenta adferant. Ut proinde omni careat dubio, quod Heroas originem suam DEO in acceptum referre oporteat. Verum enim vero, quomodo cum Luthero nostro, cui Herois convenire titulum adstruere conamur, sese res habet? Num etiam is persona singulari DEI providentia excitata est? Utique. Quod si enim oculorum nostrorum aciem ad ipsum convertimus, peculiari eum instinctu à divino Numine fuisse excitatum, evidenter cognoscimus. Id quod vel ex Reformationis negotio, quod in se suscepit, non obscure patet. Num enim quispiam, si paululum duntaxat explicet atque excutiat intelligentiam suam, ut credat se induci patietur, quod aliquis proprio ausu, omni auxilio destitutus, ad opus tam arduum, totque difficultatibus & periculis obseptum, quale Reformationis est, animum adjuncturus sit, nisi ab altiori excitatus ac impulsus principio? Num veritati consentaneum esse videtur, quod homo tam temerarius, atque ad audendum projectus reperiri queat, ut unice seipso fretus Religionem à fermento Pontificiorum purgare ac nitori suo restituere suscipiens, odium non unius tantum vel alterius; sed tot millium, omnium videlicet Romanæ Ecclesiæ adherentium, in se concitet, atque cum ipsis in arenam descendat? Quod si alias quispiam cum potentiore quodam, urgente forsitan ultimæ necessitatis telo, concreditur, nec concreditur solum, sed victoriam quoque reportat, pro re singulari memoratuque dignissima illud habetur, omnes, quibus cor, quod ajunt, salit, altius quoddam subesse principium, quod ipsius se miscuerit animo, excitarit atque animosum reddiderit, statim conjecturam faciunt.

N.

Noster autem Lutherus cum universo Pontificis Romani imperio tam potentissimo ac validissimo cum certamen inierit, quem tam stupidum & omnibus fermè sensibus orbem inveniri credibile est, quin è vestigio, hujus rei originem divino adscribendam esse Numini, tam credat firmissime, ut ab ea opinione se vix ac ne vix quidem, quin neutiquam prorsus, dimoveri patiatur? Quis non vel hanc ipsam ob causam, Luthero Herois appellationem competere, non duabus duntaxat, sed vel centum, si essent manibus, largiretur? Ut silentio involvam, quod hæc sententia, Lutherum ad suscipiendum tam arduum & difficultatis plenissimum Reformationis negotium divinitus excitatum fuisse, in ipsis Sacrarum literarum pandectis, fundamentum suum quodammodo agnoscat. Plurimi etenim ex Theologis præstantissimis nostræ addictis Religioni, per Angelum Apocalypticum volitantem per medium cælum, & grande volumen manu sua tenentem, Lutherum haud inconvenienter posse intelligi, confitentur. Huc accedit, quod nonnulli multo ante & integros centum annos, Deum aliquem esse excitaturum, qui doctrinam antiquam à scoriis & quibus depravata ac corrupta esset, corruptelis purgare sit ausurus, prædixerint, ac indice digito, Lutherum post centum elapsos annos venturum, præmonstrarint. In quibus præcipue Johannes Hussus nomen suum, profitetur, quem flammis adjudicatum & jamjam rogo impositum vaticinatum constat: licet jam anserem, (lingva enim Bohemica Huss anserem denotat) assarent atque incinerem redigerent; post centum tamen annorum spatium oriturum esse Cygnum, cui cantu Pontificii minime, essent interdicturi. Quo ipso ad Lutherum, si quidem eadem lingua hocce vocabulum Cygnum sonat, respexit. Id quod tanquam ex tripode Vir memoratus præfagium pro-

protulit, quia illi examussim respondit eventus. MARTI-
NUS tanquam fortis miles JESU CHRISTI aperto MARTE
contra bestiam Romanam & omnes ei adhærentes post
exactum illud centum annorum spatium arma corripuit:
LUTHERUS doctrinam cœlestem pristinis temporibus miris
ac indignissimis modis depravatam è situ, squallore ac for-
dibus vindicavit, nihil inexpertum omisit, sed omni est
annisus ope, ut pristinum suum splendorem recuperaret.
Quæ cum ita se habeant, quo ore, qua fiducia quispiam,
Lutherum ad moliendum Religionis emendandæ negoti-
um peculiari Numinis divini providentia excitatum fuisse,
inficias ire vellet? non video, qua ratione, quantum hoc at-
tinet, Herois titulo privari queat. Neque vero sufficere
putant, qui de Heroibus ex instituto agunt, ut singulari æ-
terni Numinis providentia vel gignantur, vel excitentur;
sed requiri insuper, ut ingenio ac intellectu alios superent,
existimant. Quo genere laudis Salome præ aliis excellu-
it. Inclyti hujus Herois dotes ingenii ac intelle-
ctus adeo vulgarem modum excefferunt, tanta sapientiæ
laude fuit conspicuus, ut ea universum terrarum orbem in
sui admirationem abripuerit & omnium, quos sol un-
quam adspexit, Sapientissimi appellationem fuerit inde-
ptus. Quemadmodum Proverbia, quæ in Sacro codice
extant, de ejus divina prorsus Sapientia, luculentum ma-
xime testimonium perhibent. Quod si nostrum, quem
depingere & vivis quasi coloribus exprimere studemus,
Heroem paululum intuemur, clarissime, quod hoc etiam
nomine istud nomen tueri valeat, cernimus. Nam pro
Deum immortalem! quæ in ipso ingenii & intellectus do-
tes eminuerunt rarissimæ? Quam incredibilis sapientia,
sicut in omni ejus vitæ actu, ita in primis in Reformationis
negotio exsplenduit? Quam egregiis intellectus & inge-
nii

nii dotibus instructus fuerit, facile deprehendet, qui paulisper tantum animo secum reputet, tam magni ponderis atque momenti negotium, nec suscipi nec geri potuisse, nisi multiplici variarumque rerum notitia excultum perceptus habuisset, in primis autem Theologiæ scientia non leviter tinctus, sed penitus imbutus fuisset. Quomodo Pontificiorum crassissimos, quos fovent, errores cognoscere, cognitos detegere, detectos redarguere ac solidissimis refellere rationibus, quin ex hominum evellere ac eradicare animis valuisset, nisi splendidissimo fuisset ingenio ac mentis divina propemodum perspicacitate præditus, ut dignoscere potuisset, quid distent æra lupinis, nec minus incomparabilis sapientia, qua ratione aurum à scoriis, à vili pretiosum, verum à falso sit segregandum, in eo emicasset? Et quis in dubium vocaverit, quod quemadmodum singularis DEI providentia ad obeundum tam arduum & grave negotium ipsum excitavit; ita eundem quoque eminentibus ingenii atque intellectus dotibus exornaverit, atque ad cuncta rite exequenda aptum reddiderit. Ponite tantum vobis, *Auditores Honorat.* ante oculos, quomodo LUTHERUS noster sub initium statim Reformationis se gesserit, tum demum plurima maximeque perspicua eximia ejus Sapientiæ, ingeniique ac intellectus documenta estis animadverturi. Vestram imploro fidem, testesque vos omnes ac singulos, quorum aspectus me nunc mirificè adficit atque exhilarat, invoco, num LUTHERUS noster illustrissimum divinæ suæ sapientiæ specimen in eo non ediderit, quod, cum *Leonem decimum Pontificem* plurimos, qui omnium flagitiorum ac scelerum generibus contaminatis turpissimo mercatu cælum venale exponerent, in totum prope terrarum, qua patet, orbem & inter eos Joannem Tecelium in Germaniam misisse, atque ad eum ho-

B

mines

mines quasi agmine facto concurrere, ad ipsius aures fama pertulisset, atrocissimæ huic rei non temere ac inconsulto animi impetu, sed deliberato mentis consilio medelam adhibere cœperit. Relatum enim legimus, quod ante omnia in monasterio suo fidelissime homines, ut prudenter agerent, neque merces istas, Jüterboci, oppido Wittebergæ vicino, ab institore ac indulgentiarum venditore Tece-lio tanti emerent, monuerit: præstare, ut facultatibus suis ac opibus pauperum sublevarent inopiam, quam incertam gratiam certa pecuniæ summa redimerent, causam interferens. Clarissimum, inquam, Sapientiæ suæ specimen, mea quidem sententia, in eo conspiciendum præbuit, quod initio fidelissime monendo ac dehortando ab emenda-pretio peccatorum remissione homines avertere allaboravit. Cui sententiæ Vos etiam, *Audit. estimatissimi*, album adjecturos esse calculum, spero atque confido. Vos enim pro comperto atque explorato habetis, quod ante omnia aliquem admonitionibus bonis à re quadam illicita abstrahere conari, sapientis atque prudentis sit; si vero locum non inveniant, nihilque proficiant, dum demum alia res via aggredienda. Quod cum etiam Lutherus noster probe observarit, nullum mihi relinquitur dubium, quin exinde singularem ipsius vim sapientiæ mecum sitis agnitori. Porro etiam alia, quæ eximias Lutheri intellectus & ingenii dotes manifeste ante oculos ponunt, documenta extant. In quibus illæ Theses nonaginta quinque, quas Wittebergæ pridie Calendarum Novemb. anno millesimo quingentesimo decimo septimo promulgavit, postquam Tecelium moderata sua ad populum monita de vanitate indulgentiarum, indignè ferre rescivisset, non infimum sibi locum vendicant. Nam præterquam quod de rebus prægnantibus, utpote præcipuis fidei capitibus firmissi-

missimo Scripturæ S. innixis fundamento agant, hoc nota-
tu dignissimum, neque silentio prætereundum venit, quod
eas hac lege ac conditione publicis affixerit valvis, ut præ-
sentibus pariter atque absentibus, quicquid vellent, in me-
dium adferendi facultatem concesserit. A præsentibus
petiit, ut loco ad inquirendam veritatem destinato sui quis-
que copiam faceret & animi sui sensa exponeret; ab iis ve-
ro, quibus coram adesse non vacaret, contendit, ut scriptis,
si quæ suborta ipsis fuissent dubia, secum communicarent.
Quomodo autem eò audaciæ progredi, quo pacto thesi-
um suarum patrocinium in se suscipere potuisset, nisi sum-
mo ingenio & inusitata eruditione Theologica exornatus
atque instructus fuisset: nisi earum controversiarum, quas
ambitu suo complecterentur, accuratam habuisset intelli-
gentiam, nec aut inveniendi firmandique veri, aut depre-
hendendæ ac arguendæ falsitatis vias omnes & rationes e-
gregie calluisset, & nisi, ut multa in compendium mittam,
ejusdem intellectus æternæ veritatis luce collustratus fuis-
set? Jam vero cum ipsum abunde hæc omnia præstitisse,
atque omnes suos adversarios, qui vel coram Theses im-
pugnarant, vel contra ipsum calamus strinxerant, atque
ex illis *Jobannem Eccium*, Theologum Ingolstadiensem,
nec minus *Sylvestrum Prieriæ* Dominicanum alios-
que plures tam solidè ac nervose refutasse, atque ad tam al-
tum illos silentium, ut propemodum contra ne hiscere
quidem potuerint, rede gisse constet, quis ipsum eximiis
ingenii atque intellectus dotibus præditum fuisse, negare
ausit? Sed quid pluribus verbis opus est? Quæ nos cogit
necessitas, ut tam prolixè, quod singulares in Lutherum
nostrum dotes Numen divinum contulerit, stabilire an-
nitamur? In eo dum toti sumus, non immerito ii, qui So-
li lucem fœnerari student, videri possemus. Ipsius enim

ingenii splendor per se satis in cujusque oculos incurrit, ut forinsecus illata luce non indigeat. Hinc cum magnos Heroes non solum intellectu & viribus ingenii, sed præcipue animo ad ardua suscipienda imperterrito metiri soleamus, animum Lutheri nostri Heroicum & fortissima ipsius facinora tam initio Reformationis, quam in ejusdem progressu perpetrata paulisper contemplari, operæ pretium erit. Hoc autem dum paro, in votis atque optatis haberem, ut in eum derepente dicendi habitum infantia mea commutaretur, quo parem rebus orationem adferre possem, pondusque verborum & gravitas animi ipsius Heroici rerumque præclare gestarum magnitudinem exæquaret; sed hoc optandum magis, quam sperandum est. Nam Luthero nostro tam ingentes fuere spiritus, tam infractus ac leoninus ad subeunda quævis pericula animus, tanta fortitudo & constantia, tanta alacritas, ut nulla par ei inveniri possit oratio. Quam proxime ad veritatis æquilibrium hoc accedat, tum demum, *Audit. plur. estumandi*, evidenter cognoscetis, si nonnulla mecum facinora, quæ edidit, paulisper perpendere volueritis. Animis vestris tantum reputate, in quæ Heroico animo dignissima verba, cum Wittebergæ Prior atque Sub-Prior, metu perculsi, & quores tam ardua, quam in se susciperet, evasura sit, expectatione suspensi ipsum adiissent, rogantes, ut ordini parceret, nec illum hominum ludibrio exponeret, jam nunc in sinu Franciscanos gaudere, quod in ignominia suæ societatem venisset, eruperit. Respondisse enim perhibent: **TOTUM HOC STATIM CONCIDET, SI IN NOMINE DEI COEPTUM NON EST; SIN AUTEM; DEO REM COMMITTITE PERFICIENDAM.** O vocem magnificam, magnoque & Heroico vere animo dignam! Deinceps etiam secretiori pau-

paulo æstimatione pensate, num Lutherus noster non maximas & luculentas animi Heroici significationes, cum à Carolo Quinto post Maximiliani Imperatoris mortem in ipsius locum suffecto & turbis in Germania, ceu videbantur, medicinam facturo, ad comitia Wormatiensia per fecialem, salvo addito conducto, esset evocatus, dederit. Nam licet maximum sibi periculum imminere cerneret, & non pauci, ut tergiversaretur, ipsi Autores essent; nihilominus tamen nullum discrimen detrectandum, nullam difficultatem pertimescendam, & nullam vel capitis dimissionem sibi refugiendam ratus, respondit: LICET TOT DÆMONES, QUOT IN TECTIS TEGULÆ, WORMATIÆ DEPREHENDERENTUR, SE TAMEN CAUSÆ SUÆ NON ESSE DEFUTURUM. In ipsis comitiis, cum, præsentem Imperatorem & Statibus Imperii, de libris suis, an eos pro suis fœtibus adgnosceret, interrogaretur, de genuinis adfirmavit; palinodiam vero canere iussus ut marpesia rupes stetit, & ex Sacris informationem ab ipsis petens, ne latum quidem unguem cessit. Sedit, quod semel placuerat, suggestu Numinis, nec desperavit de victoria. Non ignoravit, quod nemo sanctiora arma capessat, quam quibus pro Religionis veritate pugnatur. O ingentem itaque animum! O facinora pulcherrima cedroque dignissima! O maximum Heroem! Longe plura ejusmodi facinora, quibus animum suum Heroicum demonstravit, adducere in proclivi esset; verum enim vero si in tam latissimum dicendi campum excurrere velimus, pluribus nobis iisque spatiosissimis clepsydris opus foret. Quod si ab Heroe requiritur, ut ipsius facta ad utilitatem vel Reipublicæ, vel Ecclesiæ spectent, uti requiritur certe, quæ majora in Ecclesiam conferre beneficia, quibus facinoribus de toto Christiano orbe melius, quam

his, mereri potuisset. Is enim Religionem, variis corruptelis depravatam, à scoriis segregavit. Nitenti suo ejus ope restituta est. Ipsius beneficio pressæ pietatis res è tenebris, sub quibus sepultæ jacebant, prodire cœperunt. Ipsi debemus, quod verbum divinum pure & incorrupte prædicetur atque Sacramenta juxta Christi institutionem rite dispensentur, atque, ut paucis omnia complectar, viam nobis ducentem ad cœlum & vitam æternam monstravit. O beneficia eximia & nullo satis ore deprædicanda! Quis est igitur, qui, cum luculenter satis demonstraverimus, quod omnia Herois requisita in Lutero nostro deprehendantur, splendidissimo ipsum hoc titulo spoliare ausit? Nos quidem haut præterit, quod nonnulli iis duntaxat, qui in bello se fortissime gesserunt, ac militaribus virtutibus non vulgarem nominis famam sibi compararunt, Herois adpellationem adsignent, sic Herculem, sic Themistoclem, sic Scipiones, Camillos aliosque plures ob summam fortitudinem Heroes appellatos passim invenimus, hoc, inquam, probe scimus, non videmus autem, quid obstet, quominus etiam alios hoc titulo salutare conveniat. Quantumvis enim bellicæ fortitudinis laude non sint conspicui; aliæ tamen, eæque pulcherrimæ, in ipsis virtutes eminere possunt. Cognitum etiam nobis atque perspectum est, quod autoritate Aristotelis, qui tam laxa significatione virtutem Heroicam non accepisset, se tueri adnitantur. Verum enim vero in Aristotele præsidium quærentes, nullum inveniunt, siquidem inter omnes constat, quod nusquam ex instituto hancce virtutem pertractarit. Quamobrem iis potius adstipulamur, qui Herois titulum non modo armis inclytis, sed aliis etiam, in quibus singulares virtutes quam uberrime radiant, attribuere, non equidem sibi religioni ducunt. Quemadmodum nos manifestissimum in
Lu-

Luthero nostro exemplum proposuimus, atque ipsum in Reformationis negotio vere Heroicam demonstrasse virtutem, ut si quisquam alius, ipse summo cum jure Heros appellari possit, ostendimus.

Proinde cum omnia sole meridiano clariora existant, nihil amplius superest, quam ut ad Te, ÆTERNE, MISERICORS AC BENIGNISSIME DEUS ET PATER, nos convertamus, Tibique grates ac laudes quam maximas atque humillimas pro omnibus, quæ per Lutherum Heroem nostrum exhibuisti nobis beneficia, persolvamus. Nam sicuti omnis nostra felicitas & quicquid boni nobis contingit, ab ineffabili Tua bonitate, quemadmodum flumina à capite suo feruntur ac fonte, dimanant; ita etiam ab eadem isthæc beneficia, quæ per Lutherum nobis parta sunt, tanquam à fonte ac scaturigine propullularunt. Tu in eo negotio fuisti primus, fuisti secundus, fuisti ultimus. Tu Heroem nostrum singulari Tua Providentia excitasti, eximii ingenii ac sapientiæ dotibus exornasti, atq; ad suscipiendum Religionis emendandæ opus, aptum reddidisti, in suscepto nunquam ipsi auxilio Tuo defuisti; sed ut nullas minas, nullaque pertimuerit pericula, ipsi animum addidisti. Tandem integrum Reformationis opus direxisti, atque ad tam felicissimum exitum perduxisti, ut hodie divina veritatis, veræque Religionis lux quam latissime radios suos
spar-

spargat. Pro quibus beneficiis, cum nihil aliud in
viribus nostris sit repositum, gratias, quas mente
concupere maximas valeamus, agimus, supplices in-
super ad Te manus tendentes, ut, quemadmodum
hactenus Religio salva ac incorrupta viguit, ita et-
iam in posterum eam sanctam tectamque conserva-
re non dedigneris. Pari quoque pacto Te DEUM
ter Optimum terque Maximum devota mente ve-
neramur, atque rogamus, ut Serenissimum nostrum
atque potentissimum Regem, FRIEDERICUM
AUGUSTUM, Dominum nostrum indulgentissi-
mum perpetuo foveas, tuearis ac prosperes. Fac,
ut quousque produci humanae vitae terminus; quam
possunt latissime porrigi annorum nostrorum spa-
tia, tantundem vivendo expleat: ita dirige omnia
ejus consilia, ut perpetuo exitum Patriae salutarem
atque utilem nanciscantur. Conserva quoque a-
lios Religionis verae antistites, ut assidue pro ea ex-
cubias agant, ac nullis malevolorum machinis, ini-
micorum insidiis, vi ac impotentia hostium eam la-
befactari patiantur. Tali enim pacto, sicuti hoc,
ita etiam sequentibus annis huncce diem, quo-
tiescunque in orbem redit, nobis cele-
brare, erit integrum.

D I X I.

d in
nte,
s in-
um,
a et-
rva-
UM
ve-
rum
UM
tisi-
Fac,
uam
pa-
nnia
rem
ue a-
ex-
ini-
n la-
hoc,
10-

ULB Halle
004 958 063

3

CAM quoque m
 verba facturus el
 sima necessitudo
 materia, quam t
 mihi proposui, p
 tavi, recitatam p
 MINE ILLU
 nomen, sustinui.
 vantia ac humili
 accipiatur. Ing
 hibere audeo, ut
 ornatu destituta
 te mea expectari
 ris, nedum ex o
 aliquid temporis
 profecutus es, n
 est muneris, non
 gitur VIR ILL
 ti pignus, ac por
 dustriamque nu
 gnum præstem,
 semper foveas.
 precibus, ut TE
 mnique prosperi

ILLUSTRISSIM

Lipsiæ die 11. Decembri
 Anno 1699.

um, de quo
 urer, svavis-
 vestigio de
 bam. Quam
 oratam reci-
 UUM, DO.
 præfigere
 nimi obser-
 ultu sereno
 uam tibi ex-
 rac rerum
 n à tenuita-
 pectu digne-
 r-legendam
 rpetuo me
 oc quicquid
 Accipe i-
 e animi gra-
 tionem, in-
 o, ut me di-
 OCINIO
 s defatigabo
 præstet, o-
 Vale.

Clens
 AR Rhein.

